

Tolna vármegye

Dunaföldvári járás

Kajdacs ~~(Hajdacs)~~ jegyzőség

Közigazgatási tájékoztató lap

Kajdacs

nagy ~~(Hajdacs)~~ község közérdekű viszonyairól.

I. A község általános leírása.

A) A község történeti leírása.

1. A község keletkezésére, fejlődésére, esetleg elpusztulására és újra felépülésére vonatkozó adatok. A község a múltban melyik vármegyéhez tartozott és onnan mikor kebelcztetett át? Volt-e és mi a korábbi vagy történeti neve, hivatalos nevén kívül más használatos neve, esetleg mi a nemzetiségi neve? Település esetén kik és honnan jöttek a községbe?

Hajdacs mindig Tolna vármegyéhez tartozott. A község területére már a törökorszában és a római uralom idejében is lakott hely volt. A magyar uralom alatt beszármazott telep, mely a török hódoltság idejében felépült; újra települt az 1700-as évek elején Tolna vármegyébe. A község lakosságának nagy része magyar lakosokból származik.

2. Területváltozások, határrész (puszta) átcsatolások; községyesítés, beolvadás vagy kiválás történt-e 1871. óta, mikor és mily körülmények között? (A vonatkozó hivatalos adatok, rendelet száma, közlendők.)

Nem történt.

Köztudomás szerint minő elpusztult falvak feküdtek egykor a község határára. (Rendszerint a dülő-nevek vagy a községbe olvadt puszták neve alapján.)

A török hódoltság előtt Haj és Dacs nevű falvak voltak a község területén.

3. A község jellege 1848 előtt a telekkönyvi- és urbéri adatok szerint (város, mezőváros, szabad vagy urbéres község stb.)

Urbéres község; urbéri viszony megmaradt 1848. évben.

4. A község jellege 1871. után. E tekintetben voltak-e szervezeti változások (átalakulás, visszafejlődés).

Hagyközség; változásokról nem vallak.

5. Anyakönyvi szervezeti változások. A község melyik területéhez tartozott, mikor történt a változás és mily rendelet alapján (az anyakönyvi feljegyzések szerint).

Nem vallak.

6. Vannak-e a község életében és szervezésében eredeti és különös (máshol nem található) intézmények, említésreméltó események, leletek? (a köztudomás vagy monografiák szerint).

Korvinn Sándor vezette seregének szelvénye. A magyar sereg ki-ronál gróf Percsényi Péter a mohácsi vész után, aki nagy veszéllel Sándor hegyen vészelt el. Vele Galgóciban seregi fővezér után innen indultak ki a török megfutamodása után és törökországból nagy számú letelek találtatott; a szelvények mészében állapították meg.

B) A község földrajzi leírása.

1. A község (falu) és határának fekvése szomszéd falvaknak és távolságuknak megjelölésével).

A község észak-déli irányban nyugyfall, határa hajléktal alább. Nagydorog 9 km. Kölesd 8 km. Győrjád 3 km. Hóstengetics 10 km.

A község határa síkság, dombos vagy hegyes lék, erdős vidék-e?

Mérsékellen dombos, erdős.

A község magastalatai és vizei (folyó, patak, tó, gyömb mocsarak).

Lana és Nyugodó heg. Sárvíz és Ló csatornák, tósi patak, Fehér tó, Szelepföldes gödör mocsár.

2. A község területének nagysága:

Művelési ágak szerinti:

656 kat. hold (birtokívek adatai alapján).
 4025 k. hold szántó, 672 k. hold rét (kaszáló),
 200 k. hold szőlő (beültetett), 961 k. hold
 legelő, 212 k. hold erdő, — k. hold
 nádas, 336 k. hold terméketlen (ut, szikla, homok,
 mocsár, kőbánya).

3. Tartoznak-e a községhez öndllő puszták y havasok (külön kataszteri részlet alatt felvett ületek) és mi a nevük?

Nem tartoznak.

Vannak-e a község határával össze nem függő tárrészek, hol, mily név alatt és mekkora a területük?

Nincsenek.

4. Vannak-e a békekötés folytán elszakított zek és ideiglenesen a község hatósága alá helye- t idegen határrészek, melyik községből valók és y terjedelmük (kataszteri, esetleg más adatok pján)?

Nincsenek.

A község vázlatos térképe csatolva 1 db
 nincs csatolva.

C) A község népességi viszonyai.

1. Mennyi a község lakossága?

2028 lélek.

A lakosság megoszlása, vallás szerint:

689 r. kath., 1 g. kath., 1198 ref.,
 105 ág. h. ev., 19 izr., 16 egyéb
 nemzetiség szerint: 2006 magyar, 5 német, — tót,
 — rutén, — oláh, — horvát,
 17 cigány, egyéb.

2. A lakosság elhelyezkedése általánosságban, lterületen, tanyákon vagy felváltva; lélekszám rint megjelölve).

Belenüléken lakik 1729 lélek, majorokban 299 lélek.

Vannak-e népesebb lakott helyek, telepek; a tól milyen távol és mennyi a lélekszámuk?

Imre, major 1 km. 150 lélek, Hóhajdacs pusztá 4,5 km. 120 lélek.

3. A népesség zömének foglalkozása (föld- elés, ipar, bányászat, földművelési vagy ipari szám-kereset stb.).

Földművelés és földművelési magszám terület.

4. Hány ház és hány lakásrész van a község- a házadózási adatok szerint, külön feltüntetve egyes pusztákat, különálló vagy odaosztott terü- ket.

Községben 332 ház, 689 lakásrész. Pusztákon 26 ház, 67 lakásrész.

A községben levő állami és más középületek.

Áll. kath. és ref. templom és belső lakások, áll. kath. és ref. iskola kőtoronyos lakással, község határa és mentén főgömb és ovónai lakással.

II. A község szervezete, beosztása és közérdekű viszonyai.

A) Községi szervezet.

1. Elöljárók.
(Nem névszerint töltendő ki.)
- Bíró. Törvény- (másod-) bíró. 6 esküdt,
(tanácsbeli). Pénztárnok. Közgám 1
2 jegyző, segédjegyző, orvos
..... állatorvos, 1 irodai alkalmazott,
..... pénztári alkalmazott, egyéb alkalmazott (utbiztos stb.)
..... 1
- Rendszeres tisztviselők és alkalmazottak.
(Kisközségben csak a székhely község lapján kell kitölteni.)
- Napidíjas irodai alkalmazottak:
- Szegődményes alkalmazottak: 1 kisbíró (küldönc), 2 bába,
1 éjjeli őr és 3 gazdasági alkalmazott.
..... 1 km.
- A jegyzőség székhelye és távolsága:
2. A községi képviselőtestület létszáma: 10 virilista, 10 választott tag, 2-2 pótag
- Községi képviselő-választókerületek száma, elnevezése, hány tagot választ
..... A község 1 választókerületet alkot.
Nincs.
3. Meg van-e bizva a község gyámhatósági hatáskörrel. Van-e gyámpénztára?

B) Általános közigazgatási beosztás.

4. A vármegye székhelye és annak távolsága.
(a község központjától, távolsági térkép adatai szerint járható útvonalon):
<u>Fehérvárad</u>	<u>27</u> km.
<u>Paks</u>	<u>23,5</u> km.
<u>Gyönk</u>	<u>17</u> km.
<u>Tágydorog</u>	<u>9</u> km.
- A járás székhelye és távolsága: (ugyanugy)
Országgyűlési (nemzetgyűlési) választókerület
székhelye és távolsága:
Törvényhatósági bizottsági választókerület székhelye és távolsága:

C) Rendészeti igazgatás.

5. A csendőrség és folyamőrség székhelye és távolsága:
Csendőrség helyben km.
- Van-e a községnek rendőri őrszemélyzete és hány tagból áll?
Van, tag. Nincs.
- Van-e a községben toloncállomás?
Van. Nincs.
- Fel van-e ruházva az előljárási cselédügyi bíraskodással (1876: XIII. t.-c.; 1907: XLV. t.-c.)
Nincs.
6. A községi tűzoltóság szervezete:
Hivatásos, önkéntes, (gyári stb.) tűzoltóság 6 tag.
Kötelezett tűzoltóság.
7. Van-e a községnek jóváhagyott szabályozási terve?
Van. Nincs.
- Van-e járdalerakási szabályrendelete?
Van. Nincs.

D) Szociális igazgatás.

8. Körorvos székhelye és annak távolsága: Nagydorog 9 km.
- Hány magánorvos lakik a községben: 1
- Községi bábák száma: 2
- Körbába lakóhelye és annak távolsága: 1 km.
- Okleveles magánbábák száma: 1
- Legközelebbi gyógyszerárhol van és milyen távol? Nagydorog 9 km.
- Legközelebbi közkórház hol van és milyen távol? Fekesháza 27 km.
- Van-e szegényház vagy más jóléti intézmény?
(Árvaház, gyermekmenhely telep) Van szegényház Nincs.
9. A gondozott szegények száma: intézeti ápolásban, magán ápolásban.
- Elhagyott gyermekek száma? 3 gyermek.
10. Milyen a község ivóvíze? Nincs kauralmu.
- Van-e ártézi kutja vagy vízvezetéke?
Kútvíz, folyóvíz, egészséges, ártalmatlan, jó. Nincs. A kút vizet jó.
- Van-e csatornázása? Nincs
11. Korcsmák és vendéglők száma? 3 korcsma, vendéglő, kávéház.
- Van-e szálloda, fogadó és hány? 1 fogadó.
- Van-e községben közfürdő? Nincs.
12. Van-e a község határában gyógyfürdő,
üdülő vagy nyaraló-telep és milyen távolságra? Nincs.
- A fürdőtelep gyógyfürdővé van-e nyilvánítva? 1

E) Törvénykezési beosztás.

13. Kir. törvényszék székhelye és távolsága: Fekesháza 27 km.
- Kir. járásbíróház székhelye és távolsága? Paks 235 km.

F) Pénzügyi beosztás.

14. Kir. pénzügyigazgatóság székhelye és távolsága: Fekesháza 27 km.
- Kir. adóhivatal székhelye és távolsága: Fekesháza 27 km.
- Kir. pénzügybírói szakasz, vámőrs, vámőrségi kirendeltség, székhelye és távolsága: Nagydorog 9 km.
- Kataszteri felmérési felügyelőség székhelye és távolsága: Pécs km.

III. Közművelődési viszonyok.

A) Közoktatásügy.

1. Hány és milyen jellegű és fokozatu népiskola van a községben, (megjelölve a tantermek és tanerők számát: állami, közs., felekezeti isk., elemi, felsőbb népisk., polgári iskola stb.)
Róm. kath. elemi népiskola 3 tanteremmel és 3 tanerővel. Ref. elemi népiskola 2 tanteremmel és 2 tanerővel.

2. Középiskolák vagy más szakiskolák (iparostanociskola, gimn., reálgimn., reál iskola stb.) Azok jellege, tantermek és a tanerők száma:

3. Óvodák jellege, száma és tanereje:

Nyári menedékház van-e?

Nyári menedékház tavónövel.

4. Testnevelés szervezete. Levente egyesületek:

1 Levente egyesület.

5. Kir. tanfelügyelőség székhelye és annak távolsága:

Jachosárd 27 km.

B) Vallásügy.

6. Vannak-e a községben anyaegyházak és milyenek? Ha a község főkegyháza alkot, hol van az anyaegyház és mily távol (bevett és elismert felekezetek szerint sorolandó fel.) A községbeli egyházak melyik püspökséghez, illetőleg egyházkerülethez tartoznak?
Róm. kath. és ref. anyaegyház. Előbbi a pécui, utóbbi a dunamelléki püspökséghez tartozik.

Izraelita anyakönyvi kerület székhelye és távolsága:

Bahs 23,5 km.

7. Van-e a községnek kegyuri joga, vagy Canonica visitation alapuló, vagy a hívők helyett átvállalt kötelezettsége és mily teherrel jár?

8. Az egyházi adózás rendszere. Felekezetek szerint: (párber és egyénekenként időről-időre kiadott adó stb.)
Canonica visitatio alapján a község a plebánus földjén megmunkáltatni tartozik. Kiszolgáltat a község presbitert mindkét felekezeten, 4-4-öt kemény hasábas szarvas és 4-4-nek hája a községtől. Mindkét háttartás az előbbieknek felül.

Milyen egyházi szervezetek vannak még a községben? (Bevett és elismert felekezetek szerint.)
Róm. kath. egyháznál pártus, a ref. egyháznál egyénenként időről-időre kiadott adó.

9. Van-e r. kath. egyháztanács? Esetleg, az egyházközség ügyeit az iskolaszék vagy a képviselő-testület intézi-e.
Nincs, az egyházközség ügyeit az iskolaszék intézi.

C) Kulturális intézmények.

10. Múzeum, könyvtár vagy hasonló intézmény?
Nincs.

11. Műemlék, természeti emlékszóbor, honvédemlék vagy elesett hősök emléke?
Nincs.

12. Van-e állandó vagy időszakos színház, műkedvelő előadások stb. Mozgóképek.
Műkedvelő előadások vannak.

Kulturális egyesületek.

13. Gazdakör, kaszinó, dalosegylet, munkás-egylet, egyéb kulturális egyesületek (névszerint felsorolva.)
Ref. dalárda.

IV. Forgalmi és gazdasági viszonyok és igazgatás.

A) Közlekedésügy.

1. A község forgalmi helyzete. Fő közlekedési lehetőségei (országút, megyei út, annak elnevezése, dorogi és kölesdi ut. Távirat híd, Széchenyi híd. Ipari pályán fekvő hidak, kompok, révek stb.)

2. Vasúti összeköttetése, fő- vagy mellék-ak, van-e vasúti állomása, mi az elnevezése, állóhelye, marha és egyéb rakodóhelye? Ipari vasutak. Közúti vasutak.

Hajóösszeköttetés, a község mentén vagy melyik folyón, hol a hajóás?

Van-e posta, távirat, távbeszélő állomása? Posta és távirat állomás.

3. Melyik községi közlekedési útvonalhoz hozzá a község? Bálatenyi a község gondozza.

Községi (közúti) utak hossza? 24,5 km.

Van-e kövezet-vámszedési joga. Igen. — Nem.

B) Földművelésügy.

1. Birtokviszonyok. Nagybirtokok (1000 holdtől) száma és terjedelme tulajdonosok által. Középbirtokok száma és terjedelme. (100—1000 hold) Kis és törpebirtokok átlagos kiterjedése. Község gazdasági jellege a lakosság zömének közlése szerint:

Plankoványi birtokos uradalma 2549 ⁶⁰⁵/₁₅₀₀ hold.
Bovonai Lajos uradalma 1436 ⁶³²/₁₆₀₀ hold. Közép birtokosoké. Kis és törpebirtokokok átlagos kiterjedése 14 holdra 3 hold. hold.

mező- vagy erdőgazdaság, szőlőművelés, kertészet stb. dohány-
művelés.

2. Művelési rendszer. Van-e nyomásos gazdaság. Szervezve van-e a birtokossági tanács? Nincs.

Van-e közös legelő? Hány és mily terjedelmű? Urbánus gazdák közönség legelője 228 ²²⁰/₁₆₀₀ hold.

Van-e külön szervezete (legeltetési társulat)? Nincs.

Van-e legelő-rendtartás? Igen, a közs. képviselőtestület által időnként szabályozva.

Van-e közös erdő? Van-e szervezete? Nincs.

Erdőgondnokság székhelye és annak távolsága. %

Van-e hegyközség, hány és mily terjedelmű, (terület szerint) és melyik borvidékhez tartozik? Nincs.

3. Van-e községi faiskola, mily terjedelmű? Van 1 hold

3e van-e ültetve? Nincs. (G. F. Á. által 1925. évi novemberben juttatott - 6 - terület)

7. Vízrendező és hasznosító társulat. Annak székhelye. Vannak-e vízhasználatok (malom stb. vagy más ármentesítő intézmények és milyen)? *Stádor csalorna társulat fűkesfehérvár.*

Az illetékes kultur- vagy folyammérnökség székhelye: *fűkesfehérvár* km.

8. Állattenyésztési viszonyok. Állatok száma: *230* ló, *584* szarvasmarha,
a tenyészállatok száma,

uralkodó tenyésztési irány: *777* sertés, *200* juh
szarvasmarhánál bányászati és simmenthali,
skótszékű mangelica

Körállatorvos székhelye és annak távolsága. *Hislengelic* *10* km.

Ipar és kereskedelem.

9. A község állandó piaca hol van? (helyben vagy mely községben, milyen távol). *Községnek állandó piaca nincs.*

Hova gravitál a község? *Kölesd és Nagydorogra.*

Vannak-e a községben vásárok, országos, heti vásárok, hányszor és milyen (kirakó, állatvásár, stb). Kié a vásártartás joga? *Nincsenek.*

Mérték- és hordó-hitelesítő hivatal székhelye: *fűkesfehérvár*

10. A községbeli kereskedések száma és jellege. *6 vegyes kereskedés.*

Hitel és pénzügyintézetek száma és alaptőkéje (felsorolva). *1.*

Szövetkezetek száma és jellege (névszerint). *2. Hangya fagy. és ital. szövetkezet; tejszövetkezet.*

Iparosok szakma és foglalkozási ágak szerint. *2 mézárós, 2 asztalos, 1 bogárnár, 2 ács, 1 kőműves, 1 lakatos*
4 hóváros, 1 kőtelep és 4 cipész.

Van-e a községben ipartestület? *Nincs.*

11. Gyárak, ipartelepek és azok átlagos nagysága (hajtóerő és munkáslétszám szerint felsorolva). *Nincsenek.*

Az illetékes iparfelügyelőség székhelye és távolsága: *fűkesfehérvár* km.

Ker. munkásbiztosító pénztár székhelye és távolsága: *fűkesfehérvár* *27* km.

12. Magánkezelésben álló közművek: *Nincs.*
Közvilágítás, jéggyár stb.

13. Bányák száma és jellege. *Nincs.*
Állandó bányüzem nagysága, hajtóerő és munkáslétszám szerint.

14. Háziipar és annak jellege. *Kosárfonás; kendő és gajdófonás, főleg saját használatra.*

V. Községi vagyon és háztartás.

község tulajdonát képező középületek és száma. *Község háza jegyzői lakás sal és menedékház ovó- női lakással.*

alós célokat szolgáló épületek (jegyzői, *Község háza vezetőjegyzői lakás 4 lakással és mel- helyi helyiségekkel. Gyónói lakás 1 lakással és mellé- utói lakás: a házak, a lakások és azok helyiségeivel. A község ingatlanában talál összesen 2 ház van.*)

Jegyzői, körorvosi lakás, a székhely gy a községek közös tulajdona-e (csak özségben töltenő ki)?

község tulajdonát alkotó ingatlan vagyon 2 122/1600 kat. hold szántó és rét, 12 1532/1600

1 legelő, 1 kat. hold erdő,

egyéb 4 149/1600 hold.

mit kezel házilag, haszonbérileg, kisha- *Ingatlanok bérbeadás által hasznosítva.* den?

ők és alkalmazottak földjavadalma (az *vezetőjegyzői földjavadalma 6 65/1600* hold. érint felsorolva). Mily kiterjedéstü.

ak a lakosság hasznára szolgáló ingat- *Y* elő, erdő, kavics, homokbánya stb.)

gi közüzemek (a község tulajdonában) *Y* vízművek stb.)

gyéb vagyon és értékek. Hasznos jogok. *Y* Ikarékpénztár. Községi korcsma stb.)

községre kivetett egyenes adók összege: Földadó 15.462 K 13 f. Házadó 3.662 K

10 f. Ált. kereseti adó 1465 K ... f. Tár-

sulati adó ... K ... f. Vagyon- és jöv.

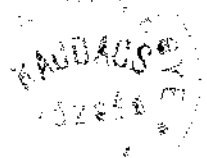
adó 3554 K 80 f.

el nem sorolt más községi és közjöv- *Községnek.*

VI. Mily feladatok megoldása volna a legszükségesebb a községben?

Távbeszélőhálózatba való bekapcsolódás; villanyvilágítás megvalósítása. A nagykorúak - kölesdi - elbírálása. A lakosságnak keresettel biztosí- sítói éleli háziipar megkezelése.

község pecsétjének lenyomata:

Mirinsóly

Községi (kör-) jegyző.